

**GONDOLATOK A SEELISBERGI
KONFERENCIA PONTJAIHOZ**

**A RÓMAI KATOLIKUS
FELFOGÁS TÜKRÉBEN**

BUDAPEST 1949

50248/193

**GONDOLATOK A SEELISBERGI
KONFERENCIA PONTJAIHOZ**

**A RÓMAI KATOLIKUS
FELFOGÁS TÜKRÉBEN**

BUDAPEST 1949

A SEELISBERGI KONFERENCIA TIZ PONTJA

A keresztény és zsidó kiküldötteknek 1947 júliusában, Seelisbergben (Svájc) összegyűlt nemzetközi közös konferenciája az alábbi határozatot hozta:

— A közelmúltban tanui voltunk az antiszemitizmus oly fokú kitörésének, amely több millió, keresztények között élő zsidó üldözését és pusztulását eredményezte.

— Az üldözötteket és az üldözőket ért katasztrófa ellenére — s ez a katasztrófa érzékelteti a zsidó probléma aggasztó komolyságát és megoldásának sürgősségét — az antiszemitizmus nemcsak nem vesztett semmit erejéből, de ma már az emberiség mind nagyobb területeit fenyegeti és éri el, megmérgezi a keresztények lelkét s oly hiba felé ragadja őket, melynek következményei bűnösen pusztítók lehetnek.

— Kétségtelen, hogy a keresztény egyházak számtalanszor keresztényellenes érzésnek nyilvánították az antiszemitizmust, mégis megütdés-sel tapasztaljuk, hogy a Szeretet Evangéliumának két évezreden át való hirdetése sem volt elegendő ahhoz, hogy megakadályozza a keresztények között a Jézus népe ellen való gyűlölet és meg-

Nihil obstat. Dr. Carolus Giegler, m. p. censor praeses, No. 8722/1948. Imprimatur. Strigoni, die 27. Decembris 1948.
Dr. Joannes Drahos m. p., vicarius generalis.
A plarista tartományfőnök 894/1949. sz. engedélyével.

A kiadást felold: Dr. Albert István S. P.
Nyomda Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.
Felold: Ketskés János.

vetés érzésének legkülönbözőbb formák között való megnyilvánulását.

— Mindez nem történhetnék meg, ha minden keresztény hí lenne Jézus Krisztusnak az Isten irgalmasságáról és a felebaráti szeretetről mondottnak szavaihoz. Ennek a hűségnek üntudatos akaratral kerülnie kellene a keresztény felfogásnak minden oly értelmezését, vagy oly hirdetését, amely hátr-minő formában kedvez az antiszemitizmus kialakulásának El kell ismernünk, hogy — sajnos — ez az akarat gyakran nem volt eléggé éber.

— Eppen ezért az Egyházakhoz fordulunk és felhívjuk figyelmüket erre az aggodalmat keltő helyzetre. Hisszük és reméljük, hogy hiveinknek meg kellőlik az utat, miképpen kell a zsidókkal kapcsolatban kiküszöbölniök minden oly érzést, amelyet a tanítás vagy a keresztény hit hirdetések során téves, pontatlan vagy kétértelmű magyarázatok vagy bemutatások kelthetnek, másfelől miképpen erősíthetik a felebaráti szeretetet az Ő-Szövetségnek oly kegyetlenül megpróbált népe iránt.

— Úgy hisszük, elősegítheti ennek az üdvös eredménynek elérését, ha rögasszkodunk az alábbi pontokhoz:

1. Emlékeztessük a hivatelt arra, hogy ugyanaz az Elő Isten beszél hozzánk valamennyiünkhez mind az Ő-, mind pedig az Új-Szövetségben.

2. Emlékeztessük a hivatelt arra, hogy Jézus a zsidó Dávid nemzetségéből származó zsidó szűzről született és hogy örök szeretetben és bűnbocsátatásban magához ölelte mind saját népét, mind pedig az egész világot.

3. Emlékeztessük a hivatelt arra, hogy az első tanítványok az Apostolok és az első mártírok zsidók voltak.

4. Emlékeztessük a hivatelt arra, hogy a kereszténységnek alapétele: Istennek és felebarátainknak szeretele, — melyet már az Ő-Szövetség is hirdetett és mely tant Jézus megérősített — egyformán kötelezi mind a keresztényeket, mind pedig a zsidókat az emberi együttélés minden vonatkozásában.

5. Kerüljünk a bibliai vagy Biblia utáni judaizmusnak kisebbitését csak azért, hogy ezzel a kereszténység jelenséget emeljük.

6. Kerüljünk, hogy a «zsidó» szót «Jézus ellen-ség» értelemben használjunk, vagy hogy a «Jézus ellen-ség» szavakkal a zsidó nép egyetemet illessük.

7. Kerüljünk, hogy Jézus Krisztus kinszenvedésének történetét akképpen adjuk elő, hogy Jézus haláláért a gyűlölettség egyedül a zsidókra esék. Jézus haláláért nem egyedül a zsidók felelősek, mert a mindannyiunkat megváltó Kereszt ki-nyilatkoztatása értelmében Jézus valamennyiünk bűne miatt halt meg.

8. Kerüljünk ismeretését annak a Szentírásban található és a forizgatóit tömeg által kiabált átkozódásnak: «Vére hulljon mireánk és gyermekinkre», anélkül, hogy hozzáfennök: ez a felkiáltás nem diadalmaszkodhatik Jézusnak mindennél erősebb imádsága fölött: «Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit eselekszenek».

9. Ne adjunk hívelt annak az istentelen véle-

ménynel, hogy a zsidó nép megvetett, elátkozott és szenvedésekre kárhoztatott nép.

10. Ne beszéljünk a zsidókról akként, mintha nem ők lettek volna az Egyház első hívei.

A seelisbergi konferenciának ezeket a megszivleltsre méltó pontjait, — mint azt a mult esztendőben összegyűlt fribourgi nemzetközi konferencián közzétették, — jóváhagyóan tudomásul vette mind a római Szentsek, mind pedig a református, evangélikus és unitárius Egyházak vezetősége.

GONDOLATOK

A SEELISBERGI KONFERENCIA PONTJAIHOZ

Római katolikus fellogás

Kétségtelen, hogy a keresztény népek egyetemében a krisztusi tanítás lényegének mélyebb megérzéséből táplálkozik az a törekvés, hogy keressék az útját annak, miképpen lehetne közelebb hozni az újbat az emberhez, hogyan lehetne a gyűlölet választásának lerombolásával megszűntetni minden ellentétet a különböző vallásokhoz vagy fajokhoz tartozók között.

A mi nemzedékünk, bár a technikai kultúrának szédületes fejlődését érthette meg, két világ-háborúnak borzalmai közepette fájdalmasan volt kénytelen érezni, hogy a technikai haladás nem mindenkiben szolgáltta az igazi kultúrát. Az ember felemelése, jobbálevése helyett a féktelen emberi indulatok felszabadulása következett be, az ember a technikának rabszolgája, sőt áldozata lett. Ember ember ellen, népek népek ellen, országok országok ellen, fajok fajok ellen fordultak és fordították egymás ellen vélt civilizációjuk vívmányait.

Ennek az általános embertelenedésnek egyik legtragikusabb, minden keresztény szeretetet meg-

caufoto fejezete volt az európai zsidóságnak kegyetlen pusztulása, mely — éveken keresztül folyt antiszemita izgatás eredményeképp — a zsidóság millióit küldte a gázkamrákba és egyéb veszélyhelyekre. Éppen ezért készségesen kell segítségkezet nyújtanunk most mindazoknak, akik, ha csak részleteiben is, az igazság és valódi ember-szeretet érvényre segítését akarják megvalósítani, az ember felemelkedését és megbecsülését akarják kivívni, hogy a fentemlítt események megismétlődését egyszer s mindenkorra lehetlenné tegyék. És örömmel üdvözöljük és ismeretjük az alábbiakban katolikus szempontból azokat a pontokat, amelyek a Keresztények és Zsidók Nemzetközi Tanácsa Seelshergben 1947-ben tartott konferenciájának eredményeképp gyakorlati módon óhajtják a fenti célt első lépésként megvalósítani. Munkánk annyival könnyebb, mert pillanatig sem lehet vitatott, hogy az antiszemitizmus soha sem táplálkozhatott az Egyház tanításából, hivatalos állásfoglalásból, hiszen annyira világos, hogy minden, ami gyűlölködés, minden, ami felmentés az egyetemesen kötelező felebaráti szeretet parancsa alól akár faji, akár vallási szempontból, kizáró ellentétben van a katolikkummal, a krisztusi tanítással.

Sajnos, tudjuk, hogy sorainkban voltak egyesek, akik nem nyitották meg fülüket az Anya-szentegyház tanítása számára, sőt nem állottak az Anyaszentegyház az antiszemitizmus ellen való állásfoglalása miatt szidalmazni és rágal-mazni. Sokan vagyunk, akik a keresztény élet-eszmény magasságától — persze nemcsak ebben

a kérdésben — még távol állunk. Ha tehát a zsidókkal kapcsolatos, történelmileg terhelt, gyűlölet ellen tehetünk valamit, máris kötelezettséggel találjuk magunkat szemben. Keresztény-voltunknak nemcsak hogy nem lesz kára abból, ha törekszünk szemébe nézni az igazságnak s komoly követeléseket támasztunk elsősorban önmagunk ellen, hanem erre éppen keresztény-voltunk kötelez.

Vegyük most sorra a seelshergi pontokat :

EGY A MI URUNK. Tény az, hogy sok-sok százi két össe bennünket az O-Szövetség népevel, Izraellel, olyan szálak, amelyeket szétszakítani, hacsak mi voltunkat megtagadni nem akarjuk, nemcsak oktalanság volna, de nem is áll módunkban. Összeköt bennünket voltik az Isten, akinek világos, tiszta fogalmát az óskinyiatkozozatásból Izraelen, az O-Szövetségén át örököltük. «Aki van, az Egyetlen, a Mindenható maga ismerette meg magát Izraellel és választotta ki arra, hogy ezt a tiszta istenfogalmat megőrizze és tovább-adjja. Már a legrész szent könyvekben Isten világosan úgy áll elénk, mint az egész teremtés fölött álló, attól lenyegleg különböző, egyetlen, mindenható Isten, minden teremtmény lébezöldője, alkotója, teremője. Hol van a világi kultúraban nagy teljesítményeket elert nagy ószövetségi népeknek, az asszuroknak, babiloniáknak isten-eszméje Izrael Istenétő? Szomorú és na v hálványozás. Hol marad Egyiptom a maga állam-isteneivel, hol Helias a maga emberformára megalkotott Olympos-lakóival? Izrael kezdettől fogva

a legtisztább fenséges istenszemt vallotta magának és ezt őrizte. Hitt a világ fölött álló Istenben és ezt adta tovább. Vallási életét irányító emberek végig egész történetét gondoskodtak róla, hogy a pogányság tengeréből fenyegető nagy kísértés ellenére se homályosulhasson el ez az istenszeme, úgy, hogy az Új-Szövetség átvethette a maga egészében, semmit sem kellett belőle elhagyni. Emberileg nem tudunk erre magyarázatot találni. Nem Izrael érdeme ez, de mégis az ő dicsősége is, mert kiválasztott eszköze volt az Istennek. És akiket az Isten alkalmaznak látott arra, hogy nagy tervet rajtuk keresztül valósítsa meg, nem érdemlik-e meg tőlünk, hogy ne csak az ajándékot vegyük át tőlük, hanem az ajándékot közvetítőit is, ha másért nem, az ajándékozóért, a megbízóért, megbecsüljük.

KÖZÖS KINCSUNK AZ Ő-SZÖVETSÉG. Ennek a világ felett álló Istennek tanítása hangzik végig az egész Ő-Szövetségben. Ennek a szent, mindentudó, mindentudó Istennek arca tekint reánk az Ő-Szövetségből. Csoda-e, ha a kereszténység szenteknek, a magáénak ismerte el kezdetétl fogva azokat a könyveket, amelyek ezt az Istent vele megismertették, amelyek szent könyvei voltak az Ő-Szövetség választott népének? Csoda, ha kezdetül fogva védte őket és a keresztény idősámtás legelső támadóitól a legközelebbi mult Isten-káromló tébolyodottjaiig védte azo knak szentségét, isteni eredetét? A magga Istenet védte bennük. Megértjük Faulhaber, aki a vilhar közepette nem felt kimondani : «Kezet nyujtunk

testvéreinknek, hogy közösen védelmezhesük az Ő-Szövetség szentkönyvet és, hogy a keresztény iskoláknak ezt a szent örökségét a német nép számára megőrizhesük». (Zsidóság, Kereszténység, Germánység. 24. l.)

Valóban, mi maradna meg keresztény hitünk-ből, ha kirántsánk alóla az Ő-Szövetséget, ha kiszaktatnánk belőle az Ő-Szövetség monotheizmusát, dekalogusát, universalizmusát és az örökkévalóságban való hitét? (P. H. De Lubac : Israel et la foi chrétienne. Fribourg, 1942. p. 11.) Nem séggyen nekünk bevallanunk, hogy a kereszténység az Ő-Szövetség alapjaira épült és le nem tagadhatja rokonságát, meg nem tagadhatja eredetét. «Ha a zsidóságnak mint vallásnak és a kereszténységnek mint vallásnak egymáshoz való viszonyát vizsgáljuk, ennek a viszonynak megállapítására alig találunk kifejezőbb képletet, mintha azt mondjuk : Új-Szövetség és Ő-Szövetség úgy aránylanak egymáshoz, mint a fa a gyökerehez, a virág a bimbóhoz, mint a férfikor a gyermekkorhoz, mint a teljesítés az ígérethez. A kereszténység magát a zsidó vallás legltnm továbbfejlesztésének, Istenről akart megkoronázásának s beteljesésének tartja. Azt valja magától, hogy a kereszténység nem egyéb, mint beteljesedett Messias-hit, az ószövetségi kinyilatkoztatásnak megvalósulása». (Bangha-Iványi-Pataký : Kato-licizmus és zsidóság 7—8. lap.) Amit már Szent Agoston úgy fejezett ki : «Novum Foedus in Veteri latet Vetus in Novo patet — az Új-Szövetség benne rejtőzik az Ő-ban, az Ő az Újban bon-takozik kib. Mindkettő ugyanannak az egy Isten-

nek szava, mindkettőben ugyanaz a bolcs Isten vezeti az emberiséget csodálatos tervszerűséggel a tipegő gyermekkor lépéséről a férfikor beteljesedéséig.

JÉZUS ZSIDÓ SZÁRMAZÁSÚ VOLT. Őszeköt bennünket a zsidósággal maga az Úr Jézus és az ő Szűz Anyja Mária. Az az Isten, aki az Ó-Szövegekben prófétaí által szólott, degtetőbb, ezekben a napokban Fia által szólott hozzánk (Zsid. 1, 2.), mégpedig úgy, hogy elküldte Ot a zsidó Dávid király családjából származó Szűznek, Mariának gyermekéként. Amint hittük, hogy Jézus az Isten fia, a miennkel teljesen azonos emberi természetet vett fel, ugyanúgy hittük, mert hinniünk kell, a Szentlélek Urísten tanuskodik mellette, hogy Jézus testi leszármazását tekintve zsidónak született, zsidó volt: „... a test szerint Krisztus is belőltik való» (Róm. 9, 5.) «Júdából származott a mi Urunk» (Zsid. 7, 4.) Az a vélemény, amely már a második század nagy eretneknél, Celsusnál megtalálható, hogy Krisztus nem volt zsidó és amely azóta többször felmerült a történelem folyamán, mindenkor a leghatározottabb eltilésben részesült az Egyház részéről. A fajmítosz dilettáns teoretikusának H. St. Chamberlainnak nézetét, hogy Jézus tulajdonképpen árja volt, mert Galileában, Jézus szűkebb hazájában túlnyomó részben áriák laktak, amit A. Rosenberg a hitleri Németország egyik alapdogmájává tett meg, az Egyház mint a tényekkel nyíltan ellentétben álló, teljesen tudománytalan naivitást utasította vissza. És az Egyháznak

soha sem volt oka félni az igazságtól, nem volt és nincs oka félni attól sem, hogy alapítója emberi természetét tekintve zsidónak született, és mint zsidó élt. Két evangélista is közli nemzetsetábtábját, közöltük az egyik (Szent Máté) Ábrahámig visszi vissza, a másik pedig (Szent Lukács) Dávidon és Ábrahámon keresztül Ádámgig, az első emberig. Akárhogyan akarjuk is magyarázni ezeket a nemzetsetábtáblákat, biztos, hogy az evangélisták Jézus emberi származásának újját akarják adni. Mind a négy evangélista beszél életéről és le nem tagadhatjuk, hogy Jézus mint zsidó élt. Alávetette magát az Isten népe közé való belkötés szertartásának, a körülmételeknek és «a Törvény alattvalója lett» (Gal. 4, 4.), egész életében megtartván a mózesi törvényt. Zsidó környezetben élt, zsidó-asszonyt nevezett édesanyjának, zsidók voltak testszerinti ósatyái, zsidó várost nevezett az «ő városának» (Mt. 9, 1.), megsíratta a zsidó nemzeti önérzet büszkeségét, Jeruzsálemet (Luk. 19, 41), megővendőve annak pusztulását. Zsidó nevet viselt — Jehoschua. Megengedte, hogy nevéhez szinte elválaszthatatlannal kapcsolódjék egy zsidó város neve, mintha csak ezáltal is minden kor gyermekének felelni akarva arra a kérdésre, honnan jött ő, «a názáreti Jézus». Azon a nyelven beszélt, azon a nyelven mondotta el a világ, a mi üdvözítésünkre szolgáló tanítását, amely a zsidóknak volt a nyelve. Izrael fiaihoz intézte szavait, nekik beszélt az Isten országának titkairól, közöttük, velük vitte végbe csodátevteit, szerette őket. (Mt. 23, 37.) És isteni jóságát, irgalmasságát nekik mutatta

meg. Annnyira a zsidó néphez kötötte a maga földi működését, hogy a leányéért hozzá könyörgő kánánai asszonynak egynesen azt mondta: «En csak Izrael elveszett juhához kildettem». (Mt. 15, 24.) És még mennyi bizonyosság volna felsorakoztatható, amelyek Jézus Krisztusnak zsidó származását tanusítják. Láttukra magával ragad bennünket Pégyu jelkessége: ... «Isteneim! Mit tehetett Neked e nép, hogy minden népeél jobban szeretted? Mit tettek hát Neked a zsidók, ugyan mit tehetett Neked a zsidó nép, hogy választott néped lett? Mert ime, elárasztottad ezzel a kegyelemmel... Te vedted ki közülük az ivadékok hosszú sorát... A mindenek utolsóját, az utolsó prófétát, a szentek elsejét: Jézust, aki zsidó volt... Zsidó volt ő, egyszerű zsidó, zsidó mint ti, egy zsidó közületek. Úgy ismer-tetek őt, mint ahogyan egy embertől mondták: Láttam a templomban... Ti láttátok szememnek színét, hallottátok hangját. Úgyanabból a nem-zettségből őtök időkre...» (Le mystère de la Charité de Jeanne d'Arc.) Oly való tényekkel állunk szemben, amelyeket elfogadunk.

AZ APOSTOLOK ZSIDÓK VOLTAK. Nem csodálkozhatunk rajta, ha a Dávid családjából származó, Izrael elveszett juhához kildetett Krisztus, tanításának továbbadását, művének folytatását is zsidókra bízta. Zsidók voltak az apostolok is, a Tizenkettő, akiket Jézus Egyházának oszlopaivá tett meg. Zsidó volt nemcsak nevük, nemcsak a népek fiaiként születtek, hanem annak életét élték is. Nem úgy, hogy nem

tudtak volna kiemelkedni a sovínizmus szűk körttségéből, de élettük, a Szentírás számos helye tanusítja, mennyire népük fiaí voltak. Még az Úr Jézus halála után is eljártak imádkozni a jeruzsálemi templomba és egytük, az ifjabb Jakab «az Úr testvére» a mózesi törvény hűséges megtartása miatt a zsidók között is megkülönböztetett tiszteletnek és tekintélynek örvendett. Nem szégyeltek ők zsidóvoltukat és egyetlen egyről sem tudunk közülük, hogy hajlandóságot mutatott volna annak elhallgatására, vagy pláne megtagadására. Szent Pál, aki pedig olyan határozottan állítja a maga apostol-voltát (1 Kor. 9.) és akinek többet ember nem tett az Úr Krisztus ügyéért, még élete végefele is büszke önérettel vallja magát zsidónak: «Zsidó ember vagyok». (Ap. csel. 21, 39.) Milyen imponáló önérettel szól a korintusiakhoz: «Zsidók ők? En is! Izraeliták ők? En is! Ábrahám ivadékai? En is!» (2 Kor. 11, 12.) Krisztus szolgálata és szeretete nem követelte tőle, hogy megtagadja fajtáját. Milyen bensőségesen nyilatkozik meg ez a népe iránt érzett szeretet: «Igazat mondok Krisztusban, nem hazudom. Hiszen azt kívánám, hogy magam legyek átkozottként távol Krisztustól testvéremért, testszerint való rokonalimért, az izraelitákért» (Róm. 9, 1—3.) és eszlvemből kívánom és könyörgök Istenhez az ő üdvösségükért. (Róm. 10, 1.)

ZSIDÓK VOLTAK AZ ELSŐ KERESZTÉNYEK
IS. Zsidók között folyt le magának az Úr Jézusnak működése, «Izrael elveszett juhához» küld-

tett, zsidók voltak első hallgatói nemcsak, hanem zsidók voltak első hívei is, zsidók voltak az első keresztények, az Egyház első tagjai. Az Úr Jézus mennyemenetelékor az Egyháznak Galileában több mint 500 tagja volt (1 Kor. 15, 6.), Jeruzsálemben pedig mintegy 120. (Ap. csel. 1, 15.) Mind zsidók. A pünkösti csodára megtért 3000 ember is (Ap. csel. 2, 41.) az ünnepre mindennyen Jeruzsálembé zarándokolt zsidók sorából került ki. Zsidók voltak mindazok, akikkel «az Úr naponta növelte az üdvözülendők számát» (Ap. csel. 2, 47.), hiszen csak Kornélius volt az első nem zsidó, akit az Egyháza felvettek (Ap. csel. 10.), márpedig «az Urban hívő férfiak és nők sokasága egyre növekszik vala». (Ap. csel. 5, 14.)

Az apostolok tértől munkássága következtében később is sokan csatlakoztak az Egyházhoz a zsidók közül. (Ap. csel. 14, 1, 17, 12. stb.) A zsidó vallásra épülő Egyház tehát valóban zsidók között tette meg az első lépéseit és a zsidóság vezetésével indult el világhódító útjára. Nem beszél-e világosan mindenki számára érthető módon az Egyházat dajkáló édesanyjáról, ennek az édesanyjának utraváló tanításáról, búcsúcsókjáról magának az Egyháznak mülfia és jelene. Az első keresztények, akik hosszabb időn keresztül egészen a zsidó nép körében és módján éltek a maguk életét és onem szüntek meg hívó, vallásos zsidók lenni» (Kirsch : Kirchengeschichte I. p. 89.) és a jelen, amely most is őrzi és használja a zsidóságból átvett kincseket életében, liturgiájában.

ELVETETTE-E IZRAEL JÉZUST? Ezek után természetesen legfeljebb a kérdés. Mi hát a helyzet? Elvetette-e Izrael a közötté, az ő üdvözítésére megjelent Messiást? Hagyományos és a legszélesebb rétegekben meggyökeredezett felfogás kétségtelenül azt tarja, hogy Izrael nem fogadta el Jézus személyében a Messiást, elfordult tőle, elvetette őt. Ha azonban hűségesen nyomom követjük az Úr Jézus működését népe között és ha nem hagyjuk figyelmen kívül, hogy első hívei — és nem kis számú hívei — zsidók voltak, hogy az Egyház a zsidó nép köréből és zsidókkal indult világot hódító útjára, a válasz nem látszik olyan természetesen és megfogalmazása nem tűnik egészen szabatosnak.

Nem követhetjük okfejtésünkben azokat (pl. Jules Isaac), akik az evangéliumok és egyéb szent-könyveink tekintélyét és megbízható szavahihetőségét nem fogadják el maradék nélkül. Katolikus szempontból a kérdés csak a szentkönyveken keresztül vizsgálható. Hátarozottak Szent János szava: «Tulajdonháa jöve, de övét őt be nem fogadk». (Jan. 1, 11.) Kétségtelen, hogy tulajdonhá, övét, elsősorban Izrael népe volt. De melyik volt ez az Izrael népe? Szent Pál azt mondja: «Jeruzsálem lakói és főbbjei el nem ismerték őt». (Ap. csel. 13, 27.) Valóban ez a történelmi valóság, mert Izraelnek, a zsidóknak ekkor már csak egy része lakott Palesztinában. A diaspora, az asszír és babiloni fogság szétszórtá őket a nagyvilágba. Egészen nyugodtan állíthatjuk tehát, hogy a zsidóknak egy nem kis része még csak nem is ismerte Jézust. De nem terjeszt-

hető ki ez az elutasító magatartás a Palesztinában, sőt még a Jeruzsálemben lakó zsidók egyetemére sem. Hányszor találkoztunk az evangéliumokban ilyen kifejezésekkel: «nagy tömeg kísérté őt», «a tömeg csüggett ajkán», «sokan hitték Őbenne».

Tény az, hogy Jézus többször utal hallgatósága megneméztésére. Tény az is, hogy sokan nem hitték benne, sőt mondhatjuk azt is, hogy a zsidó nép összessége nem ismerte fel Krisztusban az emberek üdvözítésére küldött Messiást, sem az Úr Jézus földi életében, sem azóta az évszázadok útján. Ezt a zsidó Klausner is elismeri (Jesus von Nazareth S. 7.). Tény az is, hogy zsidók ismételen akadályozni törekedtek az evangélium terjedésének útját. Szent Pálnak többször is éreznie kellett fajtstörveit megneméztését, sőt elleneségekedsét. (Ap. csel. 13, 50 : 14, 18 : 17, 5 : 17, 13 stb.) De tény az is, hogy végig a történelem folyamán, kezdve az Úr Jézus idejétől a mai időkig, voltak és nem kevesen voltak a zsidók között, akik felismerték a názáreti Jézusban a világ üdvözítőjét. Ha tehát zsidók voltak is, akik megfagadták és elvetették Jézust, nem voltak «a zsidók». Alkalonyban szólva, legalábbis igazságtalanság volna és meghamisítása a tényeknek. A kollektív felelősségrevonás sohasem volt katolikus gondolat. «Aki vétkezik, az hal meg. A fű nem viseli átja gonoszságát és az atya nem viseli fia gonoszságát; az igaznak igazsága őrajta leszen és az istentelennek istentelensége őrajta leszen». (Ez. 18, 20.) Ez volt már az Ó-Szövevség törvénye, Krisz-

tus Urunk pedig nem felbontani jött a törvényt, hanem beteljesíteni és tökélesteni. (Mt. 5, 17.)

AZ ISTEN-GYILKOSSÁG VÁDJÁ. A legszörnyűbb vád, amely Izrael ellen elhangzott és amellyel a feleje viharzó gyűlöletnek, — legalábbis kifelé — megokolását, sőt jogosultságát akarják alátámasztani, az Isten-gyilkosság vádjá. A zsidók megölték Krisztust, a földre leszállott Istenembert — mondják. Le nem tagadható tény, hogy zsidóknak nagy szerepük volt az Úr Jézus elítélésében.

Joggal kérdezhettük azonban : Kik voltak azok a zsidók, akiknek tevékeny részük volt az Úr Jézus keresztrejuttatásában? Vajjon a papi fejedelmek és a nép vénei és Jeruzsálem lakói képviselhetők-e a zsidó nép összességét, nyilatkozhattak és cselekedhettek-e egész Izrael nevében, az elkövetkezendő zsidók nevében is, akiknek semmi közük sem volt a Jézus-perhez?

Nem szabad figyelmen kívül hagyni a teljes igazság kedvéért azt sem, hogy az ítéletet a római Pilátus mondotta ki és azt római katonák hajtották végre római módon. Ha zsidók voltak is az értelmi szerzők és előkészítők, Pilátusnak még mindig módjában lett volna mentegelődző kézműködés helyett ellenállni, ha hatalomföltétele és gyáva gercneltelensége nem lett volna nagyobb igazságszeretetlenél.

Nem szabad elfelejtenünk azt sem, hogy azok, akik részesek voltak Jézus halálában, nem ismerték fel Őbenne a nekik, a világ számára küldött

Szabadított. Már Szent Péter szülkegesnek tartja megemlíteni, hogy tudatlanságból cselekedtek. (Ap. csel. 3, 17.) Szent Pál pedig: «Ha ismerték volna, sohasem feszítették volna keresztre a dicsőség királyát». (Kor. 1. 2, 8.)

Az Isten-gyilkosság vádjának emlegetésénél nem szabad megfeledkeznünk arról az igazságról sem, amely szent hitünknek egyik alaptétele, hogy Krisztus Urunk elsősorban nem azért halt meg, mert a főpapok és a nép vagy Pilátus halálra ítélték, hanem meghalt az emberiség, minden ember bűnéért. Már Izaiás beszél «a fájdalmak emberéről, aki «a mi gonoszságainkért sebesített meg, a mi bűneinkért töretelt össze»» (Iz. 53, 5.) A bűn miatt, amelyben mindnyájan vétkeztek (Róm. 3, 23) az Úr Isten haragja lesújtott minden emberre és mindnyájan adóssal lettünk a nagy Istennek. Az Urstén azonban végtelen irgalmasságában megadta a büntől való szabadulás lehetőségét, de ennek ára az Úr Jézus vaha, «aki a mi bűneinket maga elvisselte testében a fán»» (1. Pét. 2, 24.) A bűn miatt Isten «tulajdon fiat sem kímélte, hanem odaadta értünk mindnyájunk-ért» (Róm. 8, 32.); Krisztus «odaadott a mi bűneinkért». (Róm. 4, 25.) Az Isten-gyilkosság szörnyű vádjá tehát nem a zsidók, nem Pilátus, hanem mindnyájunk ellen szól.

ELVETETTE-E ISTEN AZ Ő NÉPÉT? Szent Pál felel a kérdésre: «Szó sincs róla! Hiszen én is izraelita vagyok, Ábrahám ivadéka Benjamen törzseből való. Az Isten nem taszította el népét, melyet eleve megismert a magának». (Róm. 11,

1—2.) Az ószövetségi értelemben való kiválasztottság megszűnt. «Izraelt Krisztus halála után Isten elbocsátotta a kinyilatkoztatás szolgálatából». (Paulhaber i. m. 14. l.) Maga az Úr Jézus mondja: «Mondom nektek, elvételik az Isten országá és olyan népek adatik, mely meghozza annak gyümölcsét». (Mt. 21, 43.) A test szerint, a leszármazás szerint való kiválasztottság megszűnt. Izrael megszűnt Isten választott népe lenni olyan értelemben, hogy ő a kinyilatkoztatásnak őzöfje és hordozója, hogy az ő vallása az, amellyel Istennek a neki kijáró és neki kedves tiszteletet meg kell adni. Ezt a szerepet a mi hitünk szerint átvette az Egyház. Minden érv, amellyel a római katolikus vallásunk igaz voltát bizonyítjuk, bizonyítja ezt is. «Izrael törekedvén a megigazulás törvényére, nem jutott el a megigazulás törvényére. Miért? Mert nem a hit, hanem a cselekedetek által akarta elérni. Megbotlottak a botlás kövében, amint meg van írva: Ime, Sionban létezem a botlás követ és a botrány szikláját és senki sem szegyenül meg, aki hiszi Benne». (Róm. 9, 31—35.) A leszármazás szerint való kiválasztottság helyébe a hit szerint való kiválasztottság lépett: «Nem mind izraelita, aki Izraeltől származik és nem is mindnyájan gyermekei azért, mert Ábrahámnak leszármazottjai. Más szóval nem ezek, kik a testnek gyermekei, gyermekei az Istennek, hanem az ígérletnek gyermekei annak Istennek, hanem a pogányok közül is». «amilyenek mi vagyunk, kiket meghívott, nemcsak a zsidók, hanem a pogányok közül is». (Róm. 9, 24.) Ebből az ígérteből természetesei

Izrael sincs kizárva : «míncsen ugyanis különbség-tétel zsidó és görög között : mert ugyanazonazok Urunk van mindnyájunknak, aki gazdag mindazok iránt, kik öt segítségül hívják. Mert mindenki, aki segítségül hívja az Úr nevéét, üdvözül». (Róm. 10, 12—13.) A leszámazás szerint való választottság helyébe a hit szerint való választottságnak lépése tehát semmiképpen sem jelenti Izrael fainak, sőt nem jelenti Izraelnek mint népek elvetését sem. Nem megvertett, az Istentől elátkozott és szenvedésekre kárhoztatott nép tehát ök. «Kérdem már most ! Valjón úgy börtöltak-e meg, hogy végleg elestak? Semmiképpen sem». (Róm. 11, 11.) Sőt a zsidó nép mint egykor kiválasztott nép, az ösökné adott ígéretekre és áldásokra való tekintettel az Istennek kedveltjei. «Ök, az evangéliumot tekintve, ellenségek ugyan a hívvaatokra, a kiválasztottságot tekintve azonban igen kedvesek az ösök kedvéért. Az Isten ugyanis nem bánja meg adományait és hívását» (Róm. 11, 28—29). Izrael mint nép nem fogadta el a Messiást, de győz felettük az Isten irgalmassága, Jézusnak a mennyei Atyát megkerelő imádsága : «Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek». (Mt. 23, 34.) Szent Pál határozott tanítása szerint Izrael meg fog térni az Úr Jézushoz, mert az eltévelyedés Izraelben csak részlegesen tövélkezett be, addig, amíg a pogányok egyetemesége be nem lép és így majd egész Izrael üdvözül.

GYŰLÖLET ÉS BOSSZÚ HELYETT SZERETET.

Szent Pál tanítása szerint a zsidók eltévelyedéséből üdvösség támadt a pogányoknak, a nem

zsidóknak. Milyen messze van tehát Krisztustól, a katolikumtól az a felkület, amely azt gondolja, hogy gyűlölködéssel szolgálja az Istent. Minden tisztátalan indítékból táplálkozó és forrászó önméltásnak szól az Úr Krisztus szava : «Ha nem fogja felülmúlni a ti igazságtok az Írástudókat és farizeusokét, be nem mentek a mennyek országába». (Mt. 5, 20.) Krisztus igazsága pedig a szeretet, a felebaráti szeretet nagy törvénye, amely egyformán szól kereszténynek és zsidónak és amely alól senki sem adhat nekünk felmentést, mert az Isten parancsolja. Az önmagukat igazolni akaró magabiztosoknak pedig szóljanak Szent Pál szavai : «Ha egyik másik ág le is törött, és te vadolajfa létedre beoitatál közeljük s így részese lettél az olajfa gyökerének és dúsz medvének, ne kérdedjél az ágak ellenében... Ne légy tehát fennhéjázó, hanem félj. Mert, ha az Isten nem kegyelmezett meg a természetes ágaknak, neked sem fog megkegyelmezni». (Róm. 11, 18—21.)